

SIRBİSTAN'A İHRACATTA ÜRÜN GÜVENLİĞİ/GÜVENİLİRLİĞİ SİSTEMİ VE UYGULAMALARINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE DEĞERLENDİRME

Genel Değerlendirme

1. Yetkili Kurum ve Kuruluşlar:

- **Sırbistan Ekonomi Bakanlığı, Kalite ve Ürün Güvenliği Dairesi**
(Sırbistan'da teknik düzenlemeler (gıda dışı sanayi ürünleri için) ve ürün güvenliğinin yanı sıra akreditasyon ve standardizasyon politikasını oluşturmaktan sorumlu makamdır.)
www.privreda.gov.rs/
www.tehnis.privreda.gov.rs
Telefon: +381 11 3343 363
E-mail: tbtinfo@privreda.gov.rs
- **Sırbistan Tarım, Ormanlık ve Su Yönetimi Bakanlığı**
(Sırbistan'da tarım ve gıda ürünlerinin güvenliğinden (bitki sağlığı denetimi, veteriner muayenesi ve zirai muayene) sorumlu makamdır.)
<http://www.minpolj.gov.rs/>
Adres: Nemanjina 22-26, 11000 Belgrad
Telefon: +381 11 2607 960, +381 11 2607 961
E-mail: office@minpolj.gov.rs
- **Sırbistan Sağlık Bakanlığı**
(Sırbistan'da tarım ve gıda ürünlerinin güvenliğinden (sıhhi teftiş) sorumlu makamdır.)
www.zdravlje.gov.rs
Adres: Nemanjina 22-26, 11000 Belgrad
Telefon: +381 11 3616 251, +381 11 3614 890
E-mail: kabinet@zdravlje.gov.rs
- **Sırbistan Ticaret, Turizm ve Telekomünikasyon Bakanlığı, Piyasa Gözetimi Dairesi**
(Sırbistan'da piyasa gözetimi ve denetimi ile ilgili faaliyetler Ticaret, Turizm ve Telekomünikasyon Bakanlığının yetkisindedir.)
<https://mtt.gov.rs/en/sectors-of-the-ministry/sector-for-market-inspection/>
Adres: Nemanjina 22-26, 11000 Belgrad
Telefon: +381 11 3614 334, +381 11 3628 800
E-mail: lidija.stojanovic@mtt.gov.rs
- **Sırbistan Standardizasyon Enstitüsü (ISS)**
(Sırbistan'da standardizasyon faaliyetlerini yürüten ulusal kuruluştur.)
www.iss.rs
Adres: Stevana Brakusa 2, 11030 Belgrad

Telefon: +381 11 7541 421, +381 11 3409 301, +381 11 3409 335, +381 11 6547 293,
+381 11 3409 310

E-mail: infocentar@iss.rs

- **Sırbistan Akreditasyon Kuruluşu (ATS)**
(Sırbistan'da akreditasyon faaliyetlerini yürütmekle görevlendirilen ulusal akreditasyon kuruluşudur.)

www.ats.rs

Adres: Vlačkoviceva 3, 5. Kat, 11103, Belgrad

Telefon: +381 11 314 86 80, +381 11 313 03 73

E-mail: office@ats.rs

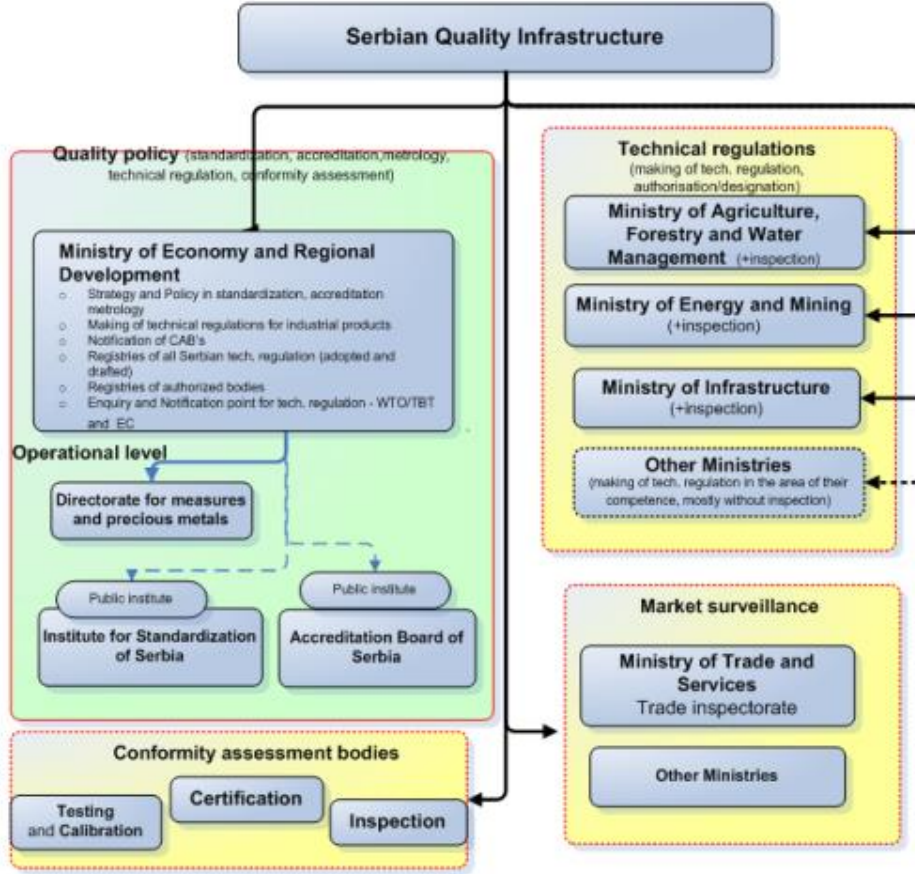
- **Sırbistan Gümrük İdaresi**
(Sırbistan'da ithalat denetiminden sorumlu kurumdur.)

<https://www.carina.rs>

Adres: 155/a Zorana Đinđića Blvd, 11070 New Belgrade, Belgrad

2. Yasal Mevzuat:

Sırbistan'da, hem Avrupa Birliğine (AB) üyelik sürecinde malların serbest dolaşımının sağlanması amacıyla ticaretin önündeki teknik engelleri azaltmak ve ortadan kaldırmak, hem de Sırp pazarına sadece güvenli ürünlerin girişini sağlamak için kalite altyapı ve ürün güvenliği sistemi oluşturulmuştur. Bu sistem; teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi, standardizasyon, akreditasyon ve metroloji olmak üzere dört ana başlık altında kurulmuştur. Söz konusu sistemin yasal çerçevesi, 2008-2010 döneminde kabul edilen ve aşağıda detayları verilen dört yeni kanun ve söz konusu kanunlara ilişkin 2012 yılına kadar tamamlanan alt düzenlemeler ile belirlenmektedir. Bahsi geçen yapıdan, sorumlu kurum ise Sırbistan Ekonomi Bakanlığıdır.

“Ürünler için Teknik Düzenlemeler ve Uygunluk Değerlendirmesi Kanunu (RS Resmi Gazete, No. 36/09)”, eğer spesifik ayrı bir kanun ile düzenlenmediyse, AB teknik düzenlemeleri ile uyumlu bir şekilde ürünlerin teknik düzenlemelere uygunluğunu belirleyen temel yasal çerçeveyi oluşturmaktadır. (Sırbistan’da teknik düzenlemelerin yaklaşık %75’i AB ile uyumlaştırılmıştır.) Bahsi geçen Kanun ayrıca, henüz AB teknik düzenlemeleri ile uyumlaştırılmamış ürünlere ilişkin ulusal teknik düzenlemelerin de yasal çerçevesini belirlemektedir. Söz konusu kanun, bir ürünün ancak öngörülen teknik şartlara uygun olması, öngörülen prosedüre göre uygunluğunun değerlendirilmesi, mevzuata uygun olarak işaretlenmesi ve öngörülen belgelerle takip edilebilmesi halinde piyasaya arz edilebileceğini hükme bağlamaktadır. Sırbistan’ın AB’ye üyelik kapsamında malların serbest dolaşımına ilişkin açılan 1. Fasıll çerçevesinde teknik düzenlemeleri AB ile uyumlaştırılmış ürünlere <https://tehnis.privreda.gov.rs/en/Chapter-1-FMG/areas.html> linkinden ulaşılması mümkündür. Herhangi bir spesifik teknik düzenlemesi olmayan ürünler için ise, “Genel Ürün Güvenliği Kanunu (RS Resmi Gazetesi, No. 41/09)” çıkartılmıştır. Bu kanunun esasen, ilgili AB mevzuatının doğrudan alınması şeklinde oluşturulmuştur.

Geçerli tüm teknik düzenlemeler (VTR), taslak teknik düzenlemeler (DTR), belirlenmiş ya da yetkilendirilmiş uygunluk değerlendirme kuruluşları (DCABs/ACABs), ölçü aletinin doğrulanması için yetkilendirilmiş kuruluşlar (ABVM), onaylı yabancı sertifikalar (RFC), vb. bilgiler Sırbistan Ekonomi Bakanlığı’nın TEHNIS portalında (<http://www.tehnis.privreda.gov.rs/en/tehnis-pretraga-registara.html>) adresinde sunulmaktadır. Teknik düzenlemelere ayrıca, <https://tehnis.privreda.gov.rs/en/Technical-Regulations/technical-regulations-harmonized-with-eu.html> adresinde de ulaşılması mümkündür.

“Standardizasyon Kanunu (RS Resmi Gazetesi, No. 36/09, 46/15)”, AB standartlarının daha hızlı ve daha verimli bir şekilde benimsenmesi amacıyla çıkartılmıştır. Kanun uyarınca, Sırbistan Standardizasyon Enstitüsünün (ISS) yapısında değişikliğe gidilmiştir. ISS, kamu tüzel kişiliği statüsündedir. Ülkede ürün standartları ile ilgili uygulamaları ISS takip etmektedir. ISS’den elde edilen bilgiye göre, Sırp standartlarının %97’sinden fazlası Avrupa standartlarıyla uyumlaştırılmıştır. Detaylı bilgilere ve düzenlemelere, söz konusu kuruluşun <https://iss.rs/en/> web sayfasından ulaşılması mümkündür.

Sırbistan’da ayrıca, Uluslararası Yasal Metroloji Örgütü’nün OIML D1 ve OIML D9 belgeleri ve metroloji ile ilgili AB yönetmelikleri dikkate alınarak “Metroloji Kanunu (RS Resmi Gazetesi No. 15/16)” çıkartılmıştır. Öte yandan, 765/2008 sayılı Yönetmeliğe (EC) uyum sağlamak amacıyla kabul edilen “Akreditasyon Yasası (RS Resmi Gazetesi, No.73/10 sayılı)” 2010 yılının sonunda yürürlüğe girmiştir. Sırbistan akreditasyon sistemi böylece, 765/2008 sayılı Yönetmelik (EC) ve ISO IEC 17011-Uygunluk değerlendirme kuruluşlarını değerlendiren ve akredite eden akreditasyon kuruluşları için genel şartları belirleyen düzenleme ile uyumlaştırılmıştır. Akreditasyon Yasasına göre, Sırbistan Akreditasyon Kurulu (ATS) bir kamu tüzel kişiliği olarak kurulmuştur.

Yukarıda bahsi geçen temel dört Kanun ile bazı teknik düzenlemelerin İngilizceleri, Sırbistan Ekonomi Bakanlığı’nın TEHNIS portalında (<https://tehnis.privreda.gov.rs/en/Download.html>) yer almaktadır. İngilizcesi mevcut olmayan, Sırpça dilindeki düzenlemelere ise <https://tehnis.privreda.gov.rs/sr/dokumenti.html> internet adresinden ulaşılması mümkündür.

Sırbistan’da piyasa gözetiminden sorumlu kurum ise Ticaret, Turizm ve Telekomünikasyon Bakanlığıdır ve tarım ile gıda ürünleri dışında kalan ürünlerin güvenlik denetimini yapmaktadır. Adı geçen Bakanlıktan alınan bilgilere göre, ürünlerin güvenlik denetimleri, ürün piyasada iken yapılmaktadır. Öte yandan, Sırbistan Maliye Bakanlığı Gümrük idaresine başvurarak, herhangi bir ürünün sınırda denetiminin yapılmasını istediği durumlarda ithalat aşamasında da denetim yapılabilmektedir.

Öte yandan Sırbistan “Gıda Güvenliği Kanunu”nun 12. maddesi uyarınca, gıda güvenliği ile ilgili yetkiler Sağlık Bakanlığı (sıhhi teftiş/sanitary inspection) ile Tarım, Ormancılık ve Su Yönetimi Bakanlığı (bitki sağlığı denetimi, veteriner muayenesi ve zirai muayene/phytosanitary inspection, veterinary inspection and agricultural inspection) arasında bölünmüştür.

İthalat ve transit için Tarım, Ormancılık ve Su Yönetimi Bakanlığı tarafından aşağıdaki denetimler yapılmaktadır.

1. hayvansal kökenli gıdalar için - sınırda veteriner muayenesi,
2. bitki kökenli gıdalar için - bitki sağlığı denetimi,
3. karma gıdalar için - sınırda veterinerlik muayenesi ve bitki sağlığı denetimi

Buna ilaveten, Sağlık Bakanlığının ise sağlık denetimi (sanitary inspection) kapsamında, yeni gıdalar (daha önce insan tüketiminde kullanılmayan gıda veya gıda bileşenleri), diyet ürünler, bebek gıdaları, katkı maddeleri, insan tüketimine yönelik tuz, enzim, hayvansal olmayan gıda müstahzarları ve içme suyu da dâhil olmak üzere birçok gıdayı denetleme yetkisi bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı ayrıca, ilaçlar ve sağlık malzemeleri ile oyuncakların ürün güvenliği denetimlerinden de sorumlu Bakanlıktır. İlgili mevzuatın İngilizcesine Sırbistan

Tarım, Ormanlık ve Su Yönetimi Bakanlığına bağlı “Ulusal Referans Laboratuvarı Müdürlüğü”nün <http://www.dnrl.minpolj.gov.rs/download/dokumenta/food.pdf> adresinden ulaşılması mümkündür.

Yukarıda bahsi geçen iki denetim, ithalat aşamasında yapılmakla birlikte, ürün piyasada iken de ek denetimler yapılabilmektedir. Bununla birlikte, ürün güvenliği denetimleri alanında karşılaşılan en önemli sorun ise, gıda ve tarım ürünleri denetimlerinde yukarıda bahsi geçen iki kurum arasındaki yetki karmaşasıdır. Her iki Bakanlığın da, ithalat aşamasında aynı firmalara aynı kapsamlı denetimlerde buldukları durumlarla da karşılaşılmaktadır.

Öte yandan, sınır kontrolleri de öngörülebilir ve tekdüze değildir. Örneğin, her bir ithalat işleminde farklı orandan örnek alınıp inceleme yapılabilmekte, analiz masrafları da her defasında farklılaşabilmektedir.

Sırbistan henüz Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesi olmamakla birlikte, Sırbistan Ekonomi Bakanlığı nezdinde bir DTÖ/TBT (Technical Barriers to Trade) bilgi bildirim noktası hayata geçirilmiş olup, tbinfo@privreda.gov.rs adresinden bu nokta ile irtibat kurulabilmektedir.

Sırbistan Cumhuriyeti Gümrük İdaresinden edinilen bilgiye göre, ihracatı ya da ithalatı yapılmak istenen ürün(ler)e ilişkin Sırbistan Cumhuriyeti tarafından istenilen belgeler <https://www.carina.rs/lat/Informacije/Stranice/Propisi.aspx> linkinde yer alan mevzuatlarda detaylıca açıklanmıştır. Ancak söz konusu linkte yer alan ve oldukça teknik olan bilgiler Sırpça olarak düzenlenmiştir. Gümrük İdaresinden alınan bilgiye göre İngilizce açıklamaları da bulunmamaktadır. Öte yandan, ilgili İdareden edinilen diğer bir bilgiye göre, ürünün içerdiği detay maddelere göre ürünün gümrük kapısındaki işlemleri esnasında ilave testler istenebilmektedir. Bu süreçte firmaların çalıştığı gümrük şirketlerinin gerekli tüm işlemleri tamamlaması gerekmektedir. Bu nedenle, Sırbistan'a ihracatta herhangi bir sorunla karşılaşılmaması için, yapılacak ihracat öncesinde gerekirse Sırbistan Gümrük İdaresinden gerekli bilgiler ve prosedürler konusunda detaylı bilgi alınmasında fayda bulunmaktadır.

İhracatta Zorunlu Belgeler

1. Sırbistan'a İhracatta Ürün Güvenliği ve Kalite Açısından Zorunlu Belgelendirme:

Sırbistan Ekonomi Bakanlığından elde edilen bilgiye göre, gıda dışı sanayi ürünlerini Sırbistan'a ihraç ederken önceden zorunlu belgelendirme gerekliliği yoktur, ancak belirli bazı ürünler için piyasaya sürülmeden veya kullanıma sunulmadan önce ithalat aşamasında bir uygunluk değerlendirmesi yapılması ve uygunluk belgesi elde edilmesi gerekmektedir. Bu ürünler, “the Decision on determination of goods for which import, export or transit is provided for obtaining certain documents (“RS Resmi Gazetesi”, No. 4/2020)” kararı Annex 5’te (Ek 5) listelenmiştir. Bahsi geçen mevzuatta ayrıca, ithalatı lisans gerektiren ürünler, ithalatı izne bağlı ürünler, ithalatı yasaklanmış ürünler, vb. bilgiler tarife kodu (HS/GTİP kodu) bazında detaylıca belirtilmiştir. Söz konusu mevzuata <https://www.paragraf.rs/propisi/odluka-o-odredjivanju-robe-uvoz-izvoz-tranzit-propisano-privavljanje-isprava.html> internet adresinden ulaşılması mümkündür.

Tarım ve gıda ürünlerine ilişkin ihracat öncesinde ise zorunlu belgelere ilişkin yetkili makam olan Sırbistan Tarım, Ormanlık ve Su Yönetimi Bakanlığından ürün bazında detaylı bilgi

alınması gerekmektedir. İlgili bakanlığın iletişim bilgileri, raporun ilk bölümü olan “yetkili kurum ve kuruluşlar” başlığı altında yer almaktadır.

2. Helal Belgelendirmesi:

Sırbistan’da helal belgelendirmesine dair resmi olarak yasal bir düzenleme ya da mevzuat bulunmamaktadır. Sırbistan’da helal belgesi herhangi bir ürün için zorunlu da değildir. Bu sebeple, Sırbistan’da helal ürünlere ilişkin herhangi bir istatistik (ihracat, ithalat, tüketim, üretim, vb.) tutulmamaktadır. Sırbistan, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ya da İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC) üyesi de değildir.

Bu kapsamda, söz konusu ihtiyacı karşılamak üzere, Sırbistan'da Helal Sertifikası veren iki adet ajans vardır. Ancak, söz konusu iki ajans arasında koordinasyon bulunmamaktadır.

1. Sırbistan İslam Birliği Riyasetine (<http://www.rijaset.rs/>) bağlı Helal Ajansı (Halal agencija Islamske zajednice Srbije) (<http://halal.rs/news.php>)
Söz konusu ajansın “International Halal Integrity Alliance (IHIA)” üyeliği bulunmaktadır. Ajanstan edinilen bilgiye göre, kendilerince hazırlanan ve IHIA ile World Halal Council (WHC) tarafından onaylanan “Helal Standart Sırbistan 2009 (HSS-2009)” yerel düzenlemesine göre belgelendirme yapılmaktadır.
2. Sırbistan İslam Birliği Meşihatına (<http://mesihat.org/>) bağlı Helal Ajansı (Agencija za Certificiranje Halal Kvalitete) (<http://halalsrbija.rs/>)
Sırbistan’da 2007 yılında kurulmuştur. Söz konusu derneğin amacı güvenilir bir helal sertifikasyon sistemi kurmak ve bu kapsamda gerekli kriterleri sağlayan ürün ve hizmetlere helal statüsü kazandırmaktır. Ajanstan edinilen bilgiye göre, kendilerince hazırlanan “Helal standart BAS 1049: 2010” düzenlemesine göre belgelendirme yapılmaktadır.

Bahse konu ajanslar, gıda ürünleri ile kozmetik ve ilaç sektöründeki ürünler için belgelendirme yapabilmektedir. Ancak en çok talebin, gıda ürünleri için geldiği bilinmektedir. Sırbistan’da özellikle büyük gıda firmalarının Müslüman ülkelere ihracat yapabilmek amacıyla helal sertifikası aldıkları bilgisi edinilmiştir.

Ürün Güvenliği Denetimleri

Sırbistan Ekonomi Bakanlığından elde edilen bilgiye göre, gıda dışı sanayi ürünlerinde sevk öncesi inceleme herhangi bir mevzuat ile düzenlenen zorunlu bir gereklilik değildir. Gönüllü sevkiyat öncesi inceleme sürecine ilişkin ise akredite muayene kuruluşlarının listesi, SRPS ISO/IEC 17020 standardına göre Sırbistan Akreditasyon Kurulunun (ATS) internet sitesinde sunulmaktadır. (www.ats.rs)

Ayrıca, Sırbistan pazarına giriş yapacak ürünlerin kontrolünden sorumlu piyasa gözetim makamları ile gümrük otoritesinin yetki ve sorumlulukları “Piyasa Gözetimi Kanunu (RS Resmi Gazete, No. 92/11)” ile belirlenmiştir. Söz konusu Kanuna https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_trzisnom_nadzoru.html adresinden ulaşılması mümkündür. Piyasa gözetiminden sorumlu kurumlar ve denetim alanları aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Sorumlu Kurum	Denetim Alanı
Sırbistan Ticaret, Turizm ve Telekomünikasyon Bakanlığı	*Gıda dışı sanayi ürünlerine ilişkin denetim *Telekomünikasyon denetimleri
Sırbistan Ekonomi Bakanlığı, Ölçüler ve Değerli Metaller Müdürlüğü	Ölçüm kriterleri, hazır ambalajlama, değerli metallerden yapılan eşyalar, vb. konularda denetimler
Sırbistan İnşaat, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	*Karayolu taşımacılığı, su taşımacılığı ve hava taşımacılığı için kullanılan araçların güvenliğine ilişkin denetim *Demiryolu güvenliği denetimi *İnşaat malzemelerine ilişkin denetim
Sırbistan Tarım, Ormancılık ve Su Yönetimi Bakanlığı	Bitki sağlığı denetimi, veteriner muayenesi ve zirai muayene/tarım denetimi (tarım ve gıda ürünlerine ilişkin)
Sırbistan Sağlık Bakanlığı	Sıhhi denetim (eczacılık ürünleri, tıbbi cihazlar, oyuncaklar, kozmetik ürünleri vb.)
Sırbistan Madencilik ve Enerji Bakanlığı	Deniz taşıtları, basınçlı ekipmanlar, vb. denetimi
Sırbistan İçişleri Bakanlığı	Patlayıcılar, yangın riski taşıyan maddeler, vb. ürünlere ilişkin denetim

Buna ilaveten, gümrük otoriteleri, söz konusu Kanun uyarınca, piyasa gözetim otoriteleri ile koordinasyon halinde, gerekli gümrük kontrollerini yaparak bir ürünün belirtilen şartlara uymaması veya sağlık, güvenlik ve çevre açısından risk oluşturabileceğine dair makul şüphe duyulması durumunda bahsi geçen ürünün ülkeye serbest girişini askıya almakla ve gerekli incelemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.

Müşavirlik Görüş ve Önerileri

Sırbistan'da, teknik düzenlemeler, standartlar, ürün güvenliği denetimleri, vb. alanlarda çoğu yasal düzenleme AB ile uyumlaştırılmıştır. Bu çerçevede, ürün güvenliği denetimleri esnasında Türk ihracatçılara negatif yönde ayrımcılığa sebep olacak ya da teknik engel yaratacak herhangi bir uygulama bulunmamaktadır. Ancak pratikte herhangi bir sorunla karşılaşılması durumunda ilgili firma tarafından konunun detaylarıyla Müşavirliğimize intikal ettirilmesi ile yetkili olan kamu kurum ve kuruluşları nezdinde gerekli girişimlerde bulunmaktadır.